

Arnavutluk Krallığından
Şarkî Türkistan
İmparatorluğuna

Osmanlı Şehzadelerine Teklif Edilen Taçlar

20. asra gelinceye kadar monarşi alternatifi dahi düşünülmemeyen bir idare tarzıydı. Bu yüzden 19. asırda ortaya çıkan ulus devletler meşruiyet için prens veya kral transfer ettiler. İslam dünyasının parçalandığı bir devirde sürgün edilen Osmanlı hanedanı azaları da bazı teklifler aldılar. Şehzade Abdülkerim Efendi Uygur imparatoru yapılmak istenirken, Mahmud Şevket Efendi'ye Filistin tahtı teklif edilmişti.

Monarşi 20. asra gelinceye kadar kim-
senin aksini tasavvur bile etmediği bir
idare tarzıydı. Bir memleketin başında
burayı yurdu bilen, halkı da ailesi
olarak gören bir hükümdar olmalıydı.
Bunun için o milletin içinden çıkmış ve
kahramanlıklar gibi tarihî anelerle
karizma kazanmış bir aile hükümdar-
lık mevkiini işgal etmeliydi. Nitekim
böyle bir millî hanedana sahip devletler
uzun ömürlü olmuş (Polonya, Venedik
gibi), olmayanlar ise sıkıntı çekmiştir.

19. asrın siyasi konjonktüründe çeşitli
maksatlarla kurulan yeni ulus/tampon
devletlerde, eğer (Srbistan gibi) millî
bir hanedana sahip değilse, hüküm-
darlık makamını kimin işgal edeceği
bir mesele olmuştu. Büyük devletler
denge siyaseti adına kendi menfaatle-

rini de gözeterak Belçika, Yunanistan,
Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk gibi
yeni devletlerin başına ecnebi birer hü-
kümdar geçirmeyi uygun buldu. 1830
tarihinde Osmanlı İmparatorluğu'ndan
istiklâlini kazanan Yunanistan'ın başı-
na, Bavyera Kralı Ludwig'in oğlu Prens
Otto'yu kral seçtiler. Yunanistan parla-
mentosu tek kelime Yunanca bilmeyen
bu prensi Yunan Kralı ilan etti. Tahtı
atalarından veraset yoluyla almadığı,
seçildiği için Yunanistan değil, Yunan
(Helenler) Kralı titriyle anıldı. Memle-
ketin mezhebi olan Ortodoksluğa geçti.
İngiltere ve Fransa bu fikre pişman
oldular. 1863'te Otto devrilip yerine
Yunan parlamentosunun seçtiği/tasdik
ettiği Danimarka Kralı IX. Christian'ın
18 yaşındaki oğlu Prens Wilhelm,

Yorgos adıyla Yunan tahtına oturdu. Bu
prens mensup olduğu Oldenburg hane-
danı da gerçekte Alman asıllı idi.

1830'da kurulan Belçika'nın tahtına,
Avrupa'nın küçük ama eski Sachsen-Co-
burg-Gotha hanedanının yan dalından
bir prens geçirildi. Dört asır kadar
Osmanlı eyaleti iken, 1864'te muhtar,
1877'de de müstakil olan Romanya'nın
krallığına Belçika kralının kardeşi Leo-
pold seçildi ama prens tacı kabul etmedi.
Bunun üzerine tahta Prusya imparator-
luk hanedanı Hohenzollern hanedanının
yan dalından Prens Karl geçirildi. Beş
asır Osmanlı eyaleti olarak idare edilen
ve 1878'de muhtar, 1908'de de müstakil
olan Bulgaristan'ın başına Alman Batten-
berg hanedanından ve Rus çarının yeğeni
Aleksander prens seçildi. Avusturya'nın
muhalafeti üzerine 1885'te tahttan
indirilip, yerine Sachsen-Coburg-Gotha
hanedanından Ferdinand getirildi.

Arnavutluk 1912'te Osmanlı Devleti'n-
den ayrılıp da müstakil olunca, Arnavut
milliyetçileri o zamanki dünya siyasetini
elinde tutan büyük Avrupa devletlerinin
de muvafakati ile Sultan Abdülhamid'in
28 yaşındaki oğlu Şehzade Burhane-
din Efendi'ye tahtı resmen teklif ettiler.
Arnavutların haylisi Müslüman olduğu
için, buraya Avrupa hanedanlarından

Şehzade Burhaneddin Efendi (1885-1949).

1920 yılı sonları Mekteb-i Sultanî. Soldan sağa oturanlar: Şehzade Mehmed Nazım, Mehmed Nizameddin ve Mehmed Orhan Efendiler. Soldan sağa ayakta: Öğretmen, Şehzade Mehmed Abdülkerim Efendi, öğretmen, Şehzade Mehmed Şerefeddin Efendi, okul müdürü Salih Arif Bey, Şehzade Ali Vasib Efendi, öğretmen, Şehzade Mehmed Âbid Efendi, öğretmen. Yedi şehzade de sürgüne gitmiştir.

bir hükümdar yakışık almazdı. Sultan
Hamid Arnavutlar arasında sevilen bir
şahsiyetti. Genç ve kabiliyetli şehzade,
hem babasının karizması, hem de mevcut
padişahın yeğeni olmak itibarıyla tahta
münasip görülüyordu. Babası Cuma
selamlığına giderken, yanına umumiyetle
rabatlı bulduğu bu oğlunu alıyor; hatta
rivayete göre, veliht tayin etmeyi bile
düşünüyordu.

Jön Türklerin Anglofil (İngiliz taraf-
tarı) kolundan Satvet Lütfi (Tozan);
Prens Sabahaddin, Ali Rıza ve Nâmık
Zeki (Aral) beylerle beraber II. Meşru-
tiyet'ten üç sene evvel (1905) Cemiyet-i
İnkılâbiyye adında adem-i merkeziyetçi
bir teşkilat kurmuştu. Maksatları Sultan
Hamid'i tahttan indirip, yerine Şehzade
Burhaneddin Efendi'yi geçirmektir. Fakat
muvaffak olmadılar.

Osmanlı tahtı üzerindeki haklarından
vazgeçmek istemeyen ve bu gibi mace-
ralara da esasen pek yatkın olmayan
şehzade Arnavutluk tacını reddetti. Sad-
razam Said Halim Paşa bu cevabı büyük
devletlere telgrafla bildirdi. Ancak gerçek-
te bunun İttihatçıların baskısıyla olduğu,
nitekim Burhaneddin Efendi'nin sıra
itibarıyla tahta uzak olduğu da söylenir.

Bir sirk palyaçosunun oyunu

Daha telgraf yollanmadan evvel, garip bir
hadise oldu. Sultan Hamid yaverlerinden
iken, hal' kararını tebliğle memur heyette

yer alan Arnavut orduları kumandanı
Toptani Esat Paşa İstanbul'dan bir telgraf
aldı. Buna göre Şehzade Burhaneddin
Efendi birkaç gün içinde tahta geçmek
üzere Arnavutluk'a geliyordu. İstan-
bul'dan gelen vapur Draç İskeleyi'ne
yanaştı. İçinden başında hamidi fes, üs-
tünde gri sade bir üniforma ile kayzerva-
ri bıyıklı, heybetli, yakışıklı ve asil tavırlı
bir genç indi. Heyet kendisine tazimde
bulundu. Esat Paşa kendisine kumandan
kılıcını uzattı; fakat o reddedip paşayı
samimi bir şekilde kucakladı. Sonra
çevikçe getirilen ata atladı; beraberce
hükümet konağının yolunu tuttular.

Otto Witte adında 42 yaşında bir sirk
palyaçosu, İstanbul'da gazetede bu haberi
okuyunca, şehzadenin yerine geçmek
gibi çılgınca bir teşebbüse girişti. Evvelce
de bazı dolandırıcılık işlerine karışmış-
tı. Viyana'daki bir tiyatrodan Osmanlı
üniforması temin etti. İstanbul'daki bir
dostundan Arnavutluk'a şehzade namına
telgraf çekmesini istedi. Selanik'e gelip
gemiye bindi. Şehzade'yi tanımayan koca
bir topluluğu kandırmaya muvaffak oldu.
13 Ağustos 1913'te Arnavutluk kralı ilan
edildi. Avrupa devletlerini de teskin için
Otto adını aldı. Hemen umumi af ve
Karadağ üzerine harekât için seferberlik
ilan etti. Kendisine takdim edilen rapor-
ları okuyor, merasimlere iştirak ediyor,
memleketin her yerinden gelen heyetleri
kabul ediyordu. Nihayet bir Arnavut
kızıyla evlenmek istediğini söyleyince,

Ekrem Buğra
Ekinci

Prof. Dr.,
Marmara
Üniversitesi
Hukuk
Fakültesi

soylu kızlardan müteşekkil bir namzet listesi kendine sunuldu. Ancak şarlatanın foyası çabuk döküldü. Komedyanın beşinci günü vaziyeti haber alan Burhaneddin Efendi'nin telgrafı üzerine hakikat ortaya çıktı. Şarlatan tevkif edildi. Ancak kadın kılığında hapisten kaçtı. Sardunyalı bir balıkçı sayesinde Bari'ye, oradan da Hamburg'a gitti.

1958'te ölene kadar "Eski Arnavutluk Kralı" unvanını kullandı, mezar taşına da böyle yazıldı. Witte'nin anlattığı ve uydurma olması da muhtemel bu hikâye, romanlara (*Every Inch a King*) ve filmlere (*The Prisoner of Zenda*) mevzu olmuştur. Muhtemelen patolojik yalancılık (pseudologia fantastica) adındaki mental bir rahatsızlığı bulunan Witte, Almanya'da siyasi bir parti kurduğunu, hatta reisicumhurluğa namzet olup Hindenburg lehine çekildiğini anlatırdı.

Bu macera üzerine Arnavutluk tahtına Wied Prensi Wilhelm geçirildi (6 Şubat 1914). Ancak yedi ay dayanabildi. Cihan Harbi anarşisi içinde memleketi, Arnavut asıllı eski Osmanlı memur ve bürokratlarını idare etti. Sonra cumhuriyet ilan edildi. Derken Sultan Hamid'in tüfekçilerinden Zogu Cemal Paşa'nın oğlu Ahmed Bey 1925'te reisicumhur oldu. Fransa'da evvela reisicumhur seçilip birkaç sene sonra kendisini amcası

1924'TE HİLAFET KALDIRILDI VE OSMANLI HANEDANI, KUNDAKTAKİ BEBEĞİNDEN ELİ BASTONLU YAŞLISINA KADAR KADIN, ERKEK, HİZMETKÂR, EVLATLIK DEMEDEN SÜRGÜN EDİLDİ. VATANDAŞLIKTAN ÇIKARILARAK MALLARINA EL KONULDU.

Şehzade Burhaneddin Efendi'nin yerine geçerek Arnavutluk kralı olan Otto Witte, foyası ortaya çıksa da ölene kadar "Eski Arnavutluk Kralı" unvanını kullandı. Bu unvanı kartvizitine de mezar taşına da yazdırdı.

gibi imparator ilan eden III. Napoléon gibi 1928'de de kendisini kral ilan etti. Ahmed Zogu 1939'daki İtalyan işgaline kadar tahtta kaldı. Burhaneddin Efendi'nin sürgündeki ailesine meccanen pasaport vermiş, kız kardeşini Sultan Hamid'in oğlu Âbid Efendi ile evlendirmiş, Sultan Hamid'in torunu Orhan Efendi'yi pilotluktan anladığı için hava kuvvetleri kumandanı yapmıştır.

Uygur tahtından otel odasındaki şaibeli ölüme

1922'de saltanat ve 1924'te de hilafet kaldırıldı. Osmanlı hanedanı, kundaktaki bebeğinden eli bastonlu yaşlısına kadar kadın, erkek, hizmetkâr, evlatlık demeden sürgün edildi. Vatandaşlıktan çıkarılarak mallarına el konuldu. Sürgün esnasında da bazı şehzadeler üzerinde siyasi teşebbüsler cereyan etti. Bunlardan Şehzade Abdülkerim Efendi ile Şehzade Şevket Efendi'nin macerası çok meşhurdur.

Mehmed Abdülkerim Efendi (1906-1935), Sultan Hamid'in en büyük şehzadesi Selim Efendi'nin yegâne oğludur. Galatasaray Sultanisi mezunudur. Mekteb-i Harbiye talebesi iken sürgüne gitti. Babası ile Lübnan'daki Cünye'de yaşadı. 1930'da komşuları olan Marunî bir ailenin kızı ile evlendi. Kız Müslüman olup Nimet adını aldı. Büyük oğlu Dünder Efendi yakında Şam'da vefat etti. İstanbul'da yaşayan diğer oğlu Harun Efendi hanedan reisidir.

Abdülkerim Efendi Şam'a yerleşti. Ancak burada maddi sıkıntıya düştü. Tam bu esnada Ruslar, Şam'daki elçileri vasıtasıyla müracaat ederek ona Uygurların yaşadığı ve kontrol altına almak istedikleri Şarkî Türkistan ile Moğolistan'da kurulacak bir devletin hükümdarlığını teklif ettiler. Bunun üzerine Şehzade Bombay'a gitti. Burada işin istikameti değişti. Benzer bir talep milliyetçi Japonlar tarafından da gelince, Singapur üzerinden 21 Mayıs 1933'te Tokyo'ya ulaştı. Bu işe vesile olan gençliği sarayda geçen ve Tokyo ile iyi münasebeti bulunan yakın arkadaşı Muhsin Çapanoğlu adında bir gazeteciye. Bu şartlar altında Hindistan'dan Tokyo'ya giden şehzade bazı milletvekilleri, generaller, amiraller ve Japon Milliyetçi Talebeler Grubu'na mensup 150 kişilik bir heyet tarafından "Banzai" (Yaşa) sloganlarıyla karşılandı.

Sultan Hamid'in tüfekçilerinden Zogu Cemal Paşa'nın oğlu Ahmed Bey 1925'te Arnavutluk reisicumhuru oldu.

Polis refakatinde oteline yerleşti. Dört ay kaldığı Japonya'da Tokyo'yu ve Tatarların yaşadığı yerleri gezdi. Tatar cemiyetlerine bağışlarda bulundu. Yüksek rütbeli Japonlarla bir araya geldi.

Bu arada plan dışarıya sızdı. Dünya gazetelerinde Şarkî Türkistan İmparatoru

olacağına dair haberleri şehzade yalnladı. Amerika, Japonya'nın güçlenmesini istemediği için el altından Çin'i destekliyordu. Rusya, Japonya ile savaşmaktan çekiniyor ama şehzade Şarkî Türkistan İmparatoru olursa, nüfuzunun kendi işgali altındaki Türkistan ülkelerine de sirayet edeceğinden korkuyordu. Türkiye ise bunun hilafetin ihyası mânâsına geleceğinden endişeli idi. Türkiye ve Sovyetler el ele vererek, Ankara ve Moskova'dan gönderilen ajanlar vasıtasıyla, bu faaliyetleri engellemeye çalıştılar. Evvela Şehzade'yi yüklü bir para teklif ederek vazgeçirmeye çalıştılar ama muvaffak olamadılar. Rusya ve Türkiye ile arasını bozmak istemeyen Japon hükümeti projeyi rafa kaldırdı.

Japon devlet ricâli ile görüşen şehzade beklediği alâkayı göremeyince, ancak benzerine atalarında rastlanacak bir cesaretle, akıl almaz bir işe girişti. Bizzat Şarkî Türkistan'a giderek Uygurların başına geçti. Ancak kendi imkânlarıyla kurduğu derme çatma birlikler yenildi. Kızıl Ruslar mıntıkayı işgal etti; 1933'te kurulan Şarkî Türkistan İslâm Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırdı. [Çin, mıntıkaya ancak 1949'da hâkim olabildi.] Canını zor kurtaran şehzade, siyasi mülteci sıfatıyla Şanghay'dan gemiyle 25

1935 yılında New York'ta bir otelde ölü bulunan Şehzade Abdülkerim Efendi'nin intihar ettiği iddia edilmektedir. Ancak ailesi şehzadenin Uygur tahtı meselesi yüzünden öldürüldüğüne inanıyor. Abdülkerim Efendi Japon askerlerle. "Maceracının Trajik Sonu" başlıklı, 5 Ağustos 1935 tarihli *La République* gazetesi haberi.

HİTLER BİLE ZİYARET ETMİŞ

Bağdat nakibüleşrafı, yani Cenab-ı Peygamber soyundan gelenlerin mümessili Abdurrahman Geylânî'nin Müslümanlar arasında popülaritesi ve itibarı vardı. Irak'ın ilk başvekilî oldu (1920-22). Bu zâtin İstanbul'da âyân meclisinde âzâ bulunan oğlu Muhiiddin Efendi, babasıyla beraber Bağdat eşrafıyla bir araya gelip, Irak'taki Osmanlı menfaatlerini muhafaza için uğraşıyordu. Bir Osmanlı şehzadesini, tercihen Burhaneddin Efendi'yi (üstte) umumi vali adıyla Irak tahtına oturtmak istiyorlardı. Bunu haber alan İngilizler, Bâbiâli nezdinde baskı yaparak bunu engellediler. İttihatçı olduğunu iddia ettikleri Muhiddin Efendi'nin bir daha dönmek üzere Bağdat'a gönderilmesini temin ettiler. Giderken kendisini kabul eden Sultan Vahideddin, hem kendisine hem de babasına nişan vererek gönlünü almaya çalıştı. Vaktiyle Osmanlı ordusunda vazife yapmış olan Mirliya Cafer Askeri Paşa (1885-1936), 1921 senesinin ilkbaharında Irak'ta harbiye nazırı oldu. Hemen hepsi Osmanlı ordusundan gelen Iraklı zabıtlarla anlaşta. Irak tahtına Şehzade Burhaneddin Efendi'yi davet etti. Burhaneddin Efendi hem Ortadoğu'da çok popüler olan Sultan Hamid'in oğluydu hem de müstesna bir şehzade olarak tanınıyordu. Ancak Ortadoğu üzerine bambaşka planları bulunan İngilizler buna şiddetle karşı çıktılar. Irak'ın birinci adamı olan İngiliz yüksek komiseri Sir Percy Cox, evvelce Suriye Meliki olan Şerif Faysal'ı 11 Temmuz 1921'de Irak meliki ilan etti. 1958'e kadar tahtta kalan ve sık sık İngilizlerle ters düşen şerif hanedanı, İngiliz destekli bir darbe ile devrildi. Burhaneddin Efendi ne kadar sükse sahibi imiş ki, Hitler bile yeni yükseldiği zamanlarda, "Alman Dostu" hükümdarın sürgündeki oğlunu ziyaret etmiştir. İşgal edeceği yerlerden birinin tacını mı teklif etti, bilinmez. Ama talebinin kabul görmediği bellidir.

Ağustos 1934'te Kaliforniya'ya, oradan da amcazâdesi Orhan Efendi ile beraber New York'a geçti. Broadway'deki Carlyle Otelinin üç dolarlık bir odasına yerleşti. 5 Ağustos 1935 sabahı 32 kalibrelik tabanca ile vurulmuş olduğu görüldü.

Hadiseye çok alaka gösteren Amerikan gazeteleri Osmanlı tahtını tekrar alabilmek için zengin bir kadınla evlenmek istediğini, reddedilince ümitsizliğe kapılıp intihar ettiğini, cebinden 75 sent çıktığını yazdı. Vefatından birkaç saat sonra adına, Çin'deki otomobil imtiyazını almak isteyen Ford Motor Şirketi'nden, Şarki Türkistan mümessili olarak Şanghay'a gitmesi talimatı ihtiva eden bir mektup geldi. Muhtemelen şirket ticaret perdesi arkasında Çin'deki siyasi faaliyetleri organize ediyordu.

Şehzadenin Rus ajanları tarafından Amerika'nın bilgisi dahilinde öldürüldüğü veya bu husustaki politikasını değiştiren Japonya tarafından katledildiği zannedilmektedir. İntihar edecek biri, lobiye kendisini sabah beşte uyandırmasını söylemez. O günlerde New York'ta bulunan amcazadesi Orhan Efendi başta olmak üzere ailesi öldürüldüğü kanaatinde. Her halükarda şehzadenin ölümü bugün bile bir sır perdesi arkasındadır.

Yahudilerden gelen teklif

Sultan Abdülaziz'in torunu Mahmud Şevket Efendi (1903-73), hanedan sürgün edilirken bahriye yüzbaşısı ve pilot idi. Kahire'ye yerleşti. 1973'teki vefatına kadar da sıla hasreti içinde yandı. Defalarca Ankara'ya müracaat ederek vatanına dönmesine ve hizmet etmesine müsaade edilmesini istediğini söylediye de kabul edilmedi.

1948 senesinde Filistin'den çekilmek zorunda kalan İngiltere, burada üçte ikisi Arapların ve üçte biri Yahudilerin elinde olmak üzere müstakil bir devlet kurmak istemişti. Ancak Araplar buna yanaşmadı. Bunun üzerine Yahudi istiklâl teşkilatı Haghana mümessilleri Kahire'de yaşayan Şehzade Şevket Efendi ile görüşmek istedi. Şehzade İngiliz diplomatik ve askerî makamlarını haberdar etmek suretiyle mülakatı kabul etti. Yahudi heyetinin lideri Shivery, Filistin'de kurulacak devletin başının Arap olmasını istemediklerini, bunun için Mısır Prensi Abbas Halim'i düşündüklerini, ancak Mısır hükümetinin izin vermediğini, bu sebeple kendisini Filistin tahtında görmek istediklerini söyledi. Şehzade Arapların kabul etmesi hâlinde İngilizlerin desteklediği bu

Sultan Abdülaziz'in torunu Mahmud Şevket Efendi.

teklife sıcak baktığını beyan etti. Bu vesileyle Mısırlı politikacı Aziz Mısıri Paşa vasıtasıyla Filistin meselesini İngilizlerle müzakereye salâhiyetli Lecnetü'l-Ulyâ el-Arabîyyeti'l-Filistinîyye mümessilleri ile görüştü. Lecne mümessilleri mesele'nin Kudüs müftüsü Emin el-Hüseyîni'ye iletceklerini söylediler.

O sırada Lübnan'da oturan müftünün cevabı gecikse de nihayetinde müspet cevap gönderdi. Fakat kararı Lecne'nin de kabul etmesi gerekiyordu. Lecne bir türlü karar veremedi. Meselenin aslı sonra anlaşıldı. Müftü ikili oynayarak şehzadeye müspet cevap vermiş; Lecne'ye de işi yokuşa sürmeleri talimatını vermişti. Hüseyîni, Osmanlı Hilafetine karşı çıkarak İngiliz emperyalist emellerine hizmet eden Reşid Rıza'nın talebesi; aynı zamanda Arap milliyetçisi ve modernist fikirli idi. Nihayet hiddetlenen Yahudiler aradan çekildi. Bu sefer İngilizler şehzadeden Filistin'e gelerek, henüz çekilmemiş olan Filistin ordusunun desteği ile Filistin hükümetini ilan etmesini teklif etti. Ancak şehzade mıntıkada ekseriyeti teşkil eden Arapların desteği olmayan bir hükümdarlığı kabul edemeyeceğini söyledi. Böylece proje rafa kalktı. Arkası malum... Bir Osmanlı şehzadesine razı gelmeyen Filistin, Yahudi hâkimlerin eline düştü.

LİBYA'DA KOMANDO MUHAREBESİ

Cihan Harbi esnasında 1911'den beri İtalyan işgalinde bulunan ve mahalli halkın mukavemeti sürdürdüğü Libya'ya, Şehzade Osman Fuad Efendi ferik (kor-general - yanda) rütbesiyle ve milis lideri olarak gönderilmişti. İstanbul'da görüştüğü Mustafa Kemal Paşa, Trablusgarb'a gidince istiklâlini ilan edip Harbiye Nezareti'nin verdiği emirleri dinlemesini tavsiye etmişti. Ancak mütareke sebebiyle kendilerine erzak ve cephane temin eden Alman denizaltıları denize çıkamayınca çok müşkül vaziyette kaldı ve esir düştü. Çok kabiliyetli bir şehzade olan ve Cihan Harbi'nde cephelede savaşan Osman Fuad Efendi'ye, 2. Cihan Harbi'nde İngilizler albay rütbesiyle ve tam salâhiyetle Almanlara karşı Libya'da komando muharebesi teklif ettiler. Çünkü şehzade Libya'da hâlâ çok popüler ve Libya halkı da kendisine bağlı idi. Ancak eski silah arkadaşları olan Almanlarla dövüşmek istemediği gerekçesi ile teklifi reddetti. Kabul etseydi, belki de Libya tahtına oturacaktı.

